

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj V.

V Ljubljani 1. avgusta 1865.

List 15.

Deklica.

Jutro je. Letajo ptice po zraku, Višnjeve terga, rudeče, rumene,
Pesmice mile veselo pojó, Pisane, bele i same lepé,
Zarja enaka srebernemu traku, Lil'jo ko vgléda sred trave zelene,
Kaže se tam nad visoko goró. Solzna izreče besedice té:

Deklica mlada pa hodi po trati, >Kakoršna ti si, sem tudi jaz bila,
Jasnega čela, rudečih je lic, Znan še ni sercu strupeni bil zrak,
Danes sklenila je šopek nabrati, Zdaj pa, od kar je nedolžnost minila,
Šopek 'z naj lepših pomladnih cvetic. Up mi nekdANJI zakriva oblak.

Cvétí zercálo nedolžnosti verlo,
Zmirom spominjaj mladino na sé,
Da, ko se na te oko bo ozerlo,
Serce imelo bo sladke želje.

Miroslav Turk.

Izreki in pregovori.

Po berilih najdemo izreke, ali k sklepu nekterih vaj kakor posebne berilne vaje. Pregovor je vodilo za življenje, katero poterjuje skušnja, povedano v kratkih besedah. V pregovorih je veliko modrosti in resnice. Ljudstvo jih rado rabi in soli ž njimi svoje govorjenje. Otroci marsikaj pozabijo, česar se v šoli naučé, pregovorov pa ne pozabijo tako hitro. Marsikteri pregovor tudi sedaj ne razumejo; ko pa človeku pamet dozori, ko ga življenje zmodri in skušnja izučí, prav dobro spozná jedro v pregovoru.

Koliko je pregovor vreden v šoli? Toliko, kolikor vsak dober nauk. Samo na sebi se pa razumé, da poduk v keršan-

skem nauku je prvi nauk, in vera ima naj več vpliva do človeškega srca; pregovori pa tudi zlahkajo srce in čutilo, dajejo lepe nauke, ter k lepemu zadržanju, k pridnosti in delavnosti priganjajo in spodbujajo. Če so srca otrok za drugo podu čevanje pripravne, naj sprejemajo tudi nauke, kateri se jim podajajo v pregovorih.

Kako pa naj učitelj ravná s pregovori, katere ima po šolskih knjigah i. t. d.? Da se otroci pregovorov le iz glave naučé, ni še zadosti. Koliko pride do srca nauka, kateri je v teh besedah? Kjer je izrek na koncu kratke povesti, je to prav lahko; nauk se le izpelje iz povesti, in pregovor je zadosti jasen. Kjer so pa pregovori sami kakor berilna vaja, naj učitelj te pregovore razjasni s kratkimi povesticami, če vé resničnih, toliko bolj bo to zdajalo; naj pové otrokom, da ti izreki nič ne povedo, kar bi že ni bili slišali v kersanskem nauku. Postavim, učitelj razlaga učencem pregovor: „Ena garjeva ovca vso čedo pokvari“. Hitro bodo otroci razumeli, kaj hoče ta pregovor učiti; učitelj tudi lahko pridene priliko od gojilnih in zdravih jabelk in govori od pohujšanja. Iz teh pogovorov si učenci lahko zapomnijo zlato resnico. „Varuj se slabe družine.“ Skorej ravno tega pomena je tudi pregovor: „Po hudi tovaršiji rada glava boli“. Da nas pa slaba tovaršija pri ljudeh pripravlja ob dobro ime, dasiravno nismo nič napačnega storili, pové naslednji pregovor: „Kdor se med otrobe meša, ga svinje pojedó“.

Kolikorkrat berem z otroci pregovor: „Vsak berač svojo mavho hvali“, otroke smeh posili, ter mislijo si ubožeca, ki hodi s svojo mavho od hiše do hiše prosé in nabiraje milodare. Koliko zlatih resnic je vendar v teh neznatnih, rekel bi, v nelepah besedah! Nekteri ljudje v družinah od ničesar družega ne govoré, kakor od svoje osebe, od svoje hiše, od svojih znancev i. t. d. Vsaka druga beseda je „jaz“, pa „pri nas“, „naša mati“, „naš ata“, in tega se tako privadijo, da ne spoznajo, kako se s takim govorjenjem ljudem pristudijo.

Takošnemu pogovoru pri otrocih dostavi učenik še drugi navadni pregovor: „Lastna hvala je umazana halja“. Otroci potem razumejo, kaj hoče povedati prvi in drugi pregovor. Enacega pomena je n. pr. tudi pregovor: „Prazen sod ima velik glas“.

Veliko podučnega, če ravno ne o nravnem oziru, pa v

vsakdanjem življenji in za šole po kmetih ima pregovor: „Kra-
va pri gobcu molze“. Veliko lepega in koristnega se zamore
pri tej priliki otrokom povedati, kako naj z živino lepo in pa-
metno ravnajo, jo skerbno gleštajo, kar jim prinaša časní dobi-
ček; je pa to tudi znamenje dobrega serca po besedah sv.
pisma: „Pravični se tudi živine usmili; hudobnikovo serce pa
je terdovratno in neusmiljeno“.

Dragi moj sobrat na šolskem polji! pokazal sem ti, kako
obdelovati pregovore in izreke; povedal sem ti, koliko vredno-
sti imajo sploh pri šolskem nauku; lahko bi to pomenkovanje
na dalje raztegnil, pa bojim se, da ti ne postanem nadležen s
takošnim razlaganjem, kakoršnega že sam umeš; samo nekaj
še hočem v tej reči opomniti.

Vsaki kraj ima tudi svoje posebne pregovore, ktere ti
skerbno nabiraj, in če jih prideneš k unem v šolskih bukvah,
imel bodeš lepo zbirko zlatih nauk, ktere boš po potrebah in
okolisčinah ponujal in podajal svojim učencem. Jezičnemu o-
troku, ki rad prinaša od vseh krajev novice, porečeš v krat-
kem: „Kdor veliko govori, mora veliko vediti, ali lagati. Ti pa
si še majhen in neskušen, kako ti hočeš toliko vediti! vsaki
pometaj pred svojim pragom“.

Kedar zanikernega in pozabljivega otroka po nalogu domu
pošlješ, mu lahko rečeš: „Vidiš, kdor nima v glavi ima v petah“.

Kedar ti je v šoli treba bolj strogo ravnati ali še celó
za šibo prijeti, opomni otroke na pregovor, ki je sicer po
nemškem posnet, pa je tudi na Slovenskem dober in resničen,
namreč: „Kdor ne verjame, pa čuti“.

Končavši ta sostavek rečem le to: Pregovori niso zastoj
ali kar nalasé po naših berilih; čerka, tedaj tudi berilo je mert-
vo; učeniki naj ga oživljajo; slab učenik ne bo vedil tudi z
dobrim in lepo vredjenim berilom kaj početi; njemu je vse
mertvo, pusto, prazno, priskutno ali pa preveč otročje; kdor pa
noče berila umeti in porabljevati, treba je, da včasih tudi
kaj drugega bere, in bo spoznal, da učenost je povsod le ena,
a da je po berilih tako razdeljena, kakor je ravno šolam po-
trebno. —

—k.